

Handläggare: Monica Petersson
Telefon: 08-508 25 028

Till
Socialnämnden

Underlag för budget 2012 med inriktning 2013 och 2014 Socialnämnden

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2012 med inriktning 2013 och 2014.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Eva Sandberg
Avdelningschef

Leif Fransson
Avdelningschef

Sammanfattning

Nämndernas budgetunderlag ska redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten för kommande år. I tjänsteutlåtandet redogörs för trender, utvecklingstendenser, olika strukturella frågor, kommande ändringar i lagstiftningen och viktiga utvecklingsområden under planeringsperioden. Bedömningarna avser både nämndens eget verksamhetsområde och det stadsövergripande ansvaret. Några av de frågor som tas upp är följande.

I december 2010 erhöll 5 808 personer ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet, vilket är 48 procent av samtliga biståndstagare. Europeiska socialfonds-

projekt (ESF-projekt) planeras dels för personer som står långt från arbetsmarknaden, dels för sjukskrivna personer med behov av försörjningsstöd.

En kartläggning i september 2010 visar att 225 familjer med tillsammans 455 barn under 18 år saknar stadigvarande bostad och är aktuella vid stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst. Det är väsentligt att arbeta aktivt för att hitta mer långsiktiga lösningar av boendefrågan samt att utveckla olika former av stöd i boendet för de familjer som är i behov av detta. Socialnämnden har tagit fram ett förslag till förbättrat vräkningsförebyggande arbete i staden. Förslaget innebär bland annat att en gemensam manual ska användas, samt att indikatorer kopplade till vräkningar ska tas fram i det webbaserade integrerade lednings- och styrsystemet (ILS-systemet).

Familjevården kommer att fortsätta att utvecklas. Upprättelseutredningens erfarenheter och slutsatser tas till vara både när det gäller utredning av barn och ungdomar som kan behöva insatser från socialtjänsten och förslag till insatser. Kraven kommer att öka på flera områden, både avseende uppföljning, tillsyn av familjehem och organisation av vården.

Förvaltningen menar att det skulle innebära en ökad service och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning om stadens Kontaktcenter Stockholm tar ansvar för att besvara vissa frågor gällande målgruppen.

Valfrihet har införts inom socialpsykiatri för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning. Under 2011 kommer upphandlingar enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) att genomföras av socialförvaltningen. Det finns ett behov av att anpassa stadens verksamhetssystem utifrån LOV.

Bakgrund

Utgångspunkten för arbetet med budgetunderlaget är kommunfullmäktiges budget för år 2011 med inriktning för åren 2012 och 2013. Större avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2012 och 2013 ska analyseras och kommenteras. Det är viktigt att analysen för perioden 2012 till 2014 fångar de viktigaste frågorna som berör kärnverksamheten. Planeringen utgår från Stockholms stads Vision 2030 - ett Stockholm i världsklass.

Budgetunderlaget ska under respektive inriktningsmål redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten de kommande åren. Underlaget ska beskriva trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder. I detta ingår att beakta

lokalförsörjning, kompetensförsörjning samt omstrukturerings- och investeringsbehov.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats av förvaltningens ledningsgrupp. Ärendet har behandlats inom ramen för facklig samverkan.

1. Kommunfullmäktiges inriktningsmål

1.1 Stockholm ska vara attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- För personer som står långt från arbetsmarknaden eller som är sjukskrivna planeras tre ESF-projekt.
- Arbeta aktivt med de familjer som är utan bostad för att hitta mer långsiktiga lösningar av boendefrågan samt att utveckla olika former av stöd i boendet.
- Se över det framtida behovet av skyddade boendeplatser för kvinnor utsatta för våld i nära relationer.
- Införa sociala insatsgrupper som består av socialtjänst, polis och skola för att förbättra arbetet med unga lagöverträdare
- Antalet ansökningar av alkoholtillstånd kommer troligtvis att öka med anledning av den nya alkohollagen vilket kommer att innebära behov av utökad tillsyn.

1.2 Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

- Beredskap att utöka platserna för asylsökande barn och ungdomar samt de som får uppehållstillstånd.
- En kvalificerad familjevård ska fortsätta att utvecklas.
- Valfriheten ska öka genom LOV-upphandlingar (lagen om valfrihetssystem).
- Bedömningskansliets ansvar ska utökas från förmedlingen av LSS-bostäder till att omfatta även förmedling av daglig verksamhet och korttidsvistelse
- Kvaliteten i stadens arbete ska öka inom områdena personer med funktionsnedsättningar och individ- och familj genom kvalitetsuppföljningar.
- Boendemodellen ”Bostad först” som innebär att hemlösa personer ska flytta till en så permanent bostad som möjligt, ska utvärderas och vid positivt resultat utvecklas.

- Kvaliteten i insatserna för hemlösa ska öka genom bland annat förebyggande insatser mot hemlöshet, öka antalet försöks- och träningslägenheter och omvandla fler platser på akutboenden till dygnet-runt-platser.
- En utredning av enheten för hemlösa kommer att genomföras i syfte att se över möjligheten att koppla dem som är aktuella vid enheten till en stadsdelsnämnd.
- Beredskap att omstrukturera institutionsvården för missbrukare utifrån efterfrågan på platser.
- Förvaltningen utvecklar arbetet med att kunna erbjuda skydd för barn, ungdomar och vuxna som utsätts för människohandel.
- Nödvändig IT-utveckling genomförs.
- Kompetensutveckling av personal genomförs för att säkerställa kvalitet i verksamheten och framtida behov.
- Fortsatt samarbete med organisationer och föreningar som komplement till nämndens egen verksamhet.
- Upphandling av nämndens utmanade verksamheter fortgår.

1.3 Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

- En budget i balans: Verksamheterna ska präglas av en sund ekonomi och klok resursanvändning. Budgethållning är viktig på alla nivåer. Internkontroll och verksamhetsrevision ska vidareutvecklas.
- Lokalanvändningen ses över i takt med att hyresavtal löper ut.

2. Nämndens verksamhetsområde

Stadsövergripande

Befolkningsökningen i Stockholm var under 2010 mycket stor. Befolkningen ökade med 17 656 personer och den sista december 2010 var antalet innevånare 847 073. Både in och utflyttningen till Stockholm ökade under 2010. Inflyttningen från övriga Sverige ökade, medan invandringen minskade något: 62 069 personer flyttade in till Stockholm, varav 47 605 från övriga Sverige och 14 464 personer från utlandet. I motsatt riktning ökade både inrikes utflyttning och utvandring, vilket delvis har sin förklaring i att Skatteverket har fört en större grupp än normalt från att vara utan känd hemvist till att anses som utvandrade. 43 302 flyttade från Stockholm till övriga Sverige och 8 025 utvandrade. Den totala utflyttningen var därmed 51 327 personer och det totala flyttnettot 10 742 personer.

Antalet födda i Stockholms stad slog nytt rekord, med 13 896 födda barn vilket är 629 fler än det föregående året. Så många barn har inte fötts i Stockholms stad sedan 1940-talet. 6 983 personer dog under året.

Ekonomiskt bistånd

Arbetslöshetsutvecklingen på kort och lång sikt har betydelse för utvecklingen inom ekonomiskt bistånd samt arbetet med arbetslösa biståndstagare via Jobbtorg Stockholm. I december 2010 erhöll 5 808 personer ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet, vilket är 48 procent av samtliga biståndstagare. Stockholms stads Utrednings- och Statistikkontor AB (USK) gör bedömningen att tendensen för 2011 och 2012 är att det inte sker några större förändringar när det gäller antalet personer beroende av ekonomiskt bistånd.

I januari 2011 var 51 074 kvarstående arbetssökande inskrivna vid Arbetsförmedlingen i Stockholms stad. Av dessa var 20 364 personer arbetslösa och kunde omgående ta ett arbete. Därutöver fanns 10 424 personer i program med aktivitetsstöd. Arbetslösheten är högst i åldrarna 25-44 år.

Icke arbetsföra personer som står långt från arbetsmarknaden på grund av sjukdom eller sin sociala situation utgör en stor andel av de långtidsberoende biståndsmotagarna. ESF-projekt planeras dels för personer som står långt från arbetsmarknaden, dels för sjukskrivna personer med behov av försörjningsstöd.

En kartläggning i september 2010 visar att 252 familjer med tillsammans 455 barn under 18 år saknar stadigvarande bostad och är aktuella vid stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst. Till familjerna i kartläggningen ska dock läggas ytterligare minst 95 familjer som inte redovisats men borde ingått i kartläggningen. Det totala antalet barnfamiljer som saknar ett stadigvarande boende är minst 320. Antalet barn i de oredovisade familjerna är dock okänt.

Det stora flertalet av dessa familjer har aldrig lyckats etablera sig på bostadsmarknaden i Stockholm och socialtjänstens kostnader för olika former av mer eller mindre tillfälliga boendelösningar är omfattande. Det är väsentligt att arbeta aktivt för att hitta mer långsiktiga lösningar av boendefrågan samt att utveckla olika former av stöd i boendet för de familjer som är i behov av detta. Socialnämnden har tagit fram ett förslag till förbättrat vräkningsförebyggande arbete i staden. Förslaget innebär bland annat att en gemensam manual ska användas, samt att indikatorer kopplade till vräkningar ska tas fram i det webbaserade ILS-systemet.

För att förhindra felaktiga utbetalningar (FUT) är det viktigt att förvaltningarna även fortsättningsvis får tillgång till verksamhetsstöd och samordning motsvarande det stöd som har tillhandahållits inom FUT- projektens ram.

Kvinnofrid – mot våld i nära relationer

Stadens ansvar för kvaliteten i skyddade boenden för våldsutsatta har förtydligats genom Socialstyrelsens Allmänna råd (SOSFS 2009:22). Flera av kvinnojourerna

drivs med stöd av statliga medel som fördelas via nämnden. Det är dock oklart hur länge dessa medel kommer att finnas tillgängliga. Det är därför angeläget att säkerställa att tillräckliga resurser finns för området, även om de statliga medlen inte skulle finnas att tillgå för kommande år.

Socialnämnden ger bidrag till tio ideellt drivna kvinnojourer med skyddat boende i Stockholms stad. Tillsammans representerar dessa jourer över 70 platser. Dels beslutar socialnämnden om verksamhetsbidrag, dels ansöker socialnämnden om utvecklingsmedel från länsstyrelsen i samarbete med ideella organisationer. Förvaltningen kommer under året att se över behovet av platser på kvinnojourer med skyddat boende för att ha som en grund för ställningstagande om behovet av samarbetspartners framöver.

Ett nytt program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer är under utarbetande. Programmet ska innehålla tydliga mål för stadens arbete samt indikatorer för att möjliggöra uppföljning. Programmet kommer särskilt att beakta barn och ungdomars situation i detta sammanhang.

Projektet Hedersam, som syftar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, fortsätter till och med 2012. Nämnden deltar tillsammans med länsstyrelsen i arbetet med planering av ett Hedershus i Stockholm. Den kunskaps- och erfarenhetsbank som byggts upp vid stadens skyddade boende för unga kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld, *Kruton*, utgör därvid en viktig resurs.

Kruton är förutom ett boende också ett stöd- och rådgivningscenter för målgruppen samt har en rådgivande och konsultativ del som vänder sig till professionella, anhöriga och andra som på olika sätt är berörda av hedersproblematik. Även unga män med liknande problematik som kvinnorna får stöd och hjälp i form av öppenvårdsinsatser samt ska även kunna erbjudas skyddat lägenhetsboende

Nämndens *Kriscentrum för kvinnor* har en god beredskap att ta emot kvinnor med barn. Barnen är i flera fall i behov av omfattande insatser eftersom de utsatts för svåra både psykiska och fysiska trauman, de kan ha bevittnat eller själva utsatts för våld. Kriscentrums barnteam erbjuder alla barn en pedagogisk verksamhet både i grupp och individuellt. Barnen erbjuds även möjlighet att i samtal bearbeta sina upplevelser av våld.

Tryggare stad

I Stockholms stads budget för 2010 angavs att återkommande trygghetsmätningar ska genomföras i staden och att resultaten från dessa ska ingå som underlag i stadens trygghetsarbete. Syftet med trygghetsmätningen att ge en så innehållsrik bild som möjligt av staden och dess invånare när det gäller brottnivåer, upplevelse av

trygghet och utsatthet för brott i stadens olika geografiska delar. Därför sammanställs polisens anmälningstatistik, demografiska och socioekonomiska förhållanden samt resultat från trygghetsenkäten i en och samma rapport.

USK har i uppdrag att under våren 2011 skicka ut en postenkät till ca 32 500 stockholmare i åldrarna 16 år till 80 år. Utöver rapporteringen som beskrivits ovan kommer data från mätningen att användas av de lokala brottsförebyggande råden i stadens stadsdelsförvaltningar i deras kontinuerliga brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Trygghetsmätningarna kommer att genomföras med treårsintervall vilket betyder att nästa mätning sker våren 2014.

Riksdagen kommer att under mars 2011 ta ställning till en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-politiken) för 2011-2015. Storstädernas specifika problem kräver en anpassad metodutveckling och en särskild satsning för att fylla behov av erfarenhetsutbyte och samarbete inom brottsförebyggande och ANDT-området. Sedan tidigare är Stockholms Tobaks-Alkohol- och Narkotikapolitiska program (STAN-programmet) för 2010-2012 synkroniserat gentemot de nationella målen.

Som en följd av förslag i utredningen *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15) kommer arbetet med unga lagöverträdare att utvecklas genom införandet av sociala insatsgrupper som består av socialtjänst, polis och skola. Målgruppen är unga personer som inte har fyllt 21 år. Socialtjänsten ska ha huvudansvaret och ett av de områdena där verksamheten förslagsvis skall inledas omfattar tre stadsdelsområden i Västerort i Stockholms stad.

Skärholmens stadsdelsnämnd har utarbetat ett arbetsätt där socialtjänst och polis samverkar med förstagångssamtal för ungdomar som begår brottsliga handlingar. Socialnämnden kommer under perioden undersöka förutsättningarna för att sprida denna modell över hela staden.

Tillstånd och tillsyn

Under den närmaste treårsperioden fortsätter de förändringar som påbörjats när det gäller stadens arbete med tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen. En ny alkohollag börjande gälla den 1 januari 2011. Det innebär att antalet restauranger som har möjlighet att söka serveringstillstånd ökar genom att kraven på köksutrustning förändrats. En annan effekt är att sökande måste avlägga ett godkänt kunskapsprov i alkohollagen.

Det är svårt att säga hur detta kommer att påverka antalet nya restauranger som söker serveringstillstånd. Branschen har hittills varit ganska avvaktande. En rimlig uppskattning är att det totala antalet restauranger ökar med cirka 200 under treårsperioden.

Tillståndsenheten har under flera år arbetat fram e-tjänster vilket kommer att underlätta för sökande och tillståndshavare. För de sökande som använder tjänsten innebär det förenklingar då det blir lättare att förutse vad som krävs för att få serveringstillstånd. För tillståndshavarna kommer rutinartade uppgifter som t ex anmälningar av serveringsansvariga att underlättas. E-tjänsterna kommer att kunna tas i drift under 2011, för att sedan utvecklas ytterligare under treårsperioden.

1 november 2009 trädde lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel i kraft. Enligt lagen är det Läkemedelsverket (LV) som har ansvaret för tillsyn över efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som meddelats och kommunen har uppgiften att kontrollera efterlevnaden av lagen. Kommunen kan endast kontrollera, informera och rapportera större brister till LV.

I februari 2011 var det 590 försäljningsställen i Stockholms stad som hade anmält till LV att de hade för avsikt att sälja receptfria läkemedel. Socialförvaltningen har för avsikt att göra en kartläggning av dessa för att dels säkerställa vilka som verkligen säljer och dels lämna information, i första hand till mindre butiker om gällande regler och avgifter. Ambitionen är att samtliga aktuella försäljningsställen ska få tillsyn under perioden.

Forskning och utveckling

Under perioden kommer medel från FoU-anslaget att avsättas för att skapa möjlighet för stadsdelsförvaltningarna att utveckla sin uppföljning och genomföra lokala utvärderingar av insatser inom områden där evidensbaserade metoder saknas. Ett specifikt projekt för att stödja en evidensbaserad praktik inom den sociala barn och ungdomsvården är under utveckling i samråd med stadsdelsförvaltningarna och kommer att startas 2012.

Nämnden ska fortsätta utveckla Socialtjänstakademien för att tydliggöra dess roll som ett stöd till verksamhetsutveckling och styrning i stadens socialtjänst samt förstärka kopplingen mellan forskning och praktik.

I projektet Socialtjänst Online ska en kartläggning ske av det sociala arbete som idag utförs på internet samt inventering av vilka behov, begränsningar och utvecklingsmöjligheter som socialtjänsten och frivilligorganisationer upplever. Med utgångspunkt i den utredning som genomförts under 2011 kommer bland annat rikt-

linjer för olika yrkesgrupper att tas fram och kompetensutveckling av relevant personal inom staden kommer att påbörjas under 2012.

En enhetlig och hållbar struktur ska skapas tillsammans med stadsdelsnämnderna för att kunna fortsätta utbildning och utveckling av ett antal evidensbaserade manualbaserade utredningsmetoder (ASI, DUR, BBIC).

Europaforum

EU-kommissionen har tagit fram en ny strategi EU 2020 som ersätter Lissabonstrategin. Strategin har lanserats under parollen ”smart och hållbar tillväxt för alla”. När det gäller sociala frågor är bekämpning av utanförskap och fattigdom ett av fem övergripande mål i strategin. EU-kommissionen förbereder för närvarande nästa strukturfondsperiod 2014-2020 genom att se över ramverket och förutsättningarna.

Nämnden fortsätter att spela en aktiv roll i Eurocities (nätverk av stora Europeiska städer) Social Affairs Forum bl. a genom deltagande i arbetsgrupper om hemlöshet, kvalitetsstandards i drogpreventivt arbete, romer och andra fattiga EU medborgare i Europeiska städer, utformningen av nästa strukturfondsperiod 2014-2020 samt genom arbetet med projektet Network of Local Authority Observatories on Active Inclusion (NLAO) 2011-2013.

Barn och ungdom

För att öka kvaliteten i myndighetsutövningen och sträva mot en socialtjänst i världsklass som baseras på kunskap och erfarenhet krävs stadsövergripande gemensamma utbildningssatsningar för socialsekreterare som arbetar med barn och ungdom. Barnskyddsutredningens betänkande ska under året leda fram till en proposition, som kommer att innebära förändringar för stadens socialtjänst när det gäller familjehemsvården och utredningar av barn och unga. I betänkandet föreslås krav på specialistkompetens för barn och ungdomsutredare.

Familjevården kommer att fortsätta att utvecklas till en kunskapsbaserad verksamhet. Upprättelseutredningens erfarenheter och slutsatser bör användas både när det gäller utredning av barn och ungdomar som kan behöva insatser från socialtjänsten och förslag till insatser. I synnerhet gäller detta barn och ungdomar som placeras i dygnet runt vård. Kraven kommer att öka på flera områden, både avseende uppföljning, tillsyn av familjehem och organisation av vården. Särskilt uppmärksamhet ska riktas på placerade barns skolutbildning. Det behövs även strukturerad samverkan före, under och efter placering avseende placerade barns hälsa.

Under treårsperioden är ambitionen att Barncentrum Stockholm ska utvecklas till ett Barnahus i Stockholm där staden har ett samordningsansvar. Där ska samtliga

resurser; polis, åklagare och barnmedicinsk och barnpsykiatrisk vård, samlokaliseras. Tanken är att dessa ändamålsenliga, gemensamma lokaler för barnhuset ska ligga i anslutning till Astrid Lindgrens barnsjukhus. Barn som utsatts för våldsbrott ska inte behöva slussas runt mellan olika myndigheter.

1 augusti 2010 förändrades lagstiftningen rörande umgängesstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn. I socialtjänstens barnavårdsutredningar är det nu möjligt för utredaren att tala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Detsamma gäller i utredningar på initiativ av socialnämnden om överflyttning av vårdnaden på grund av att vårdnadshavaren brister i omsorgen om barnet eller då ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet.

Personer med funktionsnedsättning

Utbyggnad av bostäder

Utbyggnaden av bostäder för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning måste fortsätta. Under perioden behöver planeringsprocessen utvecklas. En behovsinventering som genomförts i samtliga stadsdelar halvårsskiftet 2010 pekar på ett behov av 1039 tillkommande lägenheter under den närmaste treårsperioden. Av dessa var behovet 518 nya lägenheter inom LSS och 521 nya lägenheter inom socialpsykiatrin. Planerade boenden för perioden 2010-2014 uppgår till cirka 264 lägenheter för båda grupperna.

I stadens bostadsplanering bör redan i inledningsfasen ingå också planering av bostäder för funktionshinderområdet liksom av specialbostäder för andra grupper. Nämnden kommer inom ramen för den utvecklade Genomförandegruppen att ha ett särskilt ansvar för att skapa fler bostäder med särskild service.

Bedömningskansliets ansvar för förmedling ska utökas från att ha berört LSS-bostäder till att även omfatta daglig verksamhet och korttidsvistelse.

Personer under 65 år med funktionsnedsättning

Regeringen kommer under 2011 att fastställa en ny strategi för funktionshinderspolitiken som sträcker sig från 2011 fram till 2016. Strategin kommer att ha betydelse för bl.a. stadens tillgänglighetsarbete och individuella behovsprövade insatser enligt SoL och LSS. Syftet är att skapa förutsättningar för att nå både bättre resultat och måluppfyllelse av de individuella stödinsatser som erbjuds och ett bättre resursutnyttjande. Strategin kommer att få en ökad betydelse för stadens arbete med uppföljning, utvärdering, resultat och effekter inom verksamhetsområdet.

LSS-verksamheterna bostad med särskild service för barn, ungdomar och vuxna, korttidshem för barn, ungdomar och vuxna, daglig verksamhet samt ledsagning och avlösning i enskild regi, upphandlas sedan 2009 enligt Lagen om valfrihetssystem, LOV. För närvarande utreds möjligheterna att införliva korttidstillsynen i valfrihetssystemet. När det gäller LOV kommer förvaltningen att fokusera på:

- att vidareutveckla uppföljningsinstrument
- konkurrensneutralitet
- konsekvenser av genomförda LOV-upphandlingar.

Kontaktcenter Stockholm startade den 1 juli 2008 med ÄldreDirekt. Kontaktcenter har sedan utvidgats och besvarar idag frågor via telefon och mejl inom en rad områden som förskola, parkering, avfall, miljö- och hälsoskydd, tomträtter, tillfälliga försäljningsplatser m.m. Förvaltningen menar att om Kontaktcenter Stockholm även kunde ansvara för att besvara frågor för personer med funktionsnedsättning skulle det innebära en väsentligt ökad service och tillgänglighet för målgruppen. Vissa frågor lämpar sig väl att överföras till Kontaktcenter, t.ex. service, rådgivning, vägledning i val av utförare, länk mellan enskilda och utförarenheter, förmedling av kontakt med biståndshandläggare, enkla fakturaärenden samt synpunkter och klagomål.

Under perioden kommer fokus även att vara på bland annat att

- Lex Sarah på ett tydligare sätt blir en del av socialtjänstens systematiska kvalitetsarbete.
- stödformer utvecklas till anhöriga som ger vård och stöd till närstående personer som är yngre än 65 år
- barnperspektivet i LSS förstärks

En fortsatt satsning på kompetensutbildning bör ske under perioden.

Socialpsykiatri

Valfrihet har införts inom socialpsykiatrin för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning. Under 2011 kommer upphandlingar enligt LOV att genomföras av socialförvaltningen. Därefter kommer det vara möjligt för utförare att få avtal enligt LOV vid fyra tillfällen per år. Under de kommande åren kommer mycket kraft läggas på att ta fram rutiner för uppföljning och utvärdering av avtal. Stadens verksamhetssystem måste anpassas utifrån LOV.

I samband med införandet av valfrihet har stadsledningskontoret i samverkan med socialförvaltningen tagit fram ett kvalitetssystem, som ska förankras hos beställare och utförare samt införlivas i stadens verksamhetssystem. Som ett led i kvalitetsarbetet kommer regelbundna brukarundersökningar att genomföras och publiceras på jämför service

Ungefär hälften av personerna aktuella för insatser inom stadens socialpsykiatri saknar sysselsättning. Stockholms stad måste de kommande åren modernisera sysselsättningsverksamheterna för att möta behov och önskemål från en förändrad målgrupp. Vidare måste samarbetet med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, landstinget och Jobbtorg intensifieras så att personer med psykisk funktionsnedsättning lättare kan nå önskad sysselsättning, studier, praktik eller arbete.

I ESF-projektet alternativ förmedling av arbete (ALFA) samarbetar dessa myndigheter med utbildningsförvaltningen, samtliga stadsdelsförvaltningar och Huddinge kommun. ALFA:s halvtidsutvärdering visar att drygt 40 procent av de som haft kontakt med ALFA har gått vidare till sysselsättning, studier, praktik eller arbete. Förmedlarna i projektet ger personer med psykisk funktionsnedsättning information och vägledning samt stöd att ansöka om och kontakta de insatser man önskar. Projektet avslutas vid halvårsskiftet 2012 och det är viktigt att erfarenheterna från detta projekt tas tillvara. Beroende på utvecklingen inom verksamhetsområdet och resultatet av samverkan med andra parter kan kostnaderna komma att påverkas.

Missbruk

Vid den senaste kartläggningen som genomfördes i oktober 2010 var 2 977 personer med missbruksproblem, 20 år och äldre, aktuella vid stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Trenden är att antalet aktuella personer med missbruksproblem minskar. En mycket stor del av stadens kostnader inom vuxenvården går till olika typer av boendeplaceringar. Utgångspunkten måste vara att skapa så permanenta boendeformer som möjligt för personer som behöver stöd i boendet eller omvårdnad, inte minst för äldre missbrukare. I takt med att allt fler placeras i försöks- och träningslägenheter behöver boendestödsinsatserna utökas och metodutvecklas.

I april 2011 presenteras slutbetänkandet av regeringens missbruksutredning. Utredningen som gör en översyn av den svenska missbruks- och beroendevården kommer troligen att utmynna i förslag om förändringar av kommunens respektive landstingets ansvar för missbruks- och beroendevården samt förändringar i LVM-lagstiftningen. Vissa eventuella förändringar kan komma att införas redan under 2012. Det kommer att påverka organiseringen av stadens arbete inom missbruksområdet, fördelningen av statsbidrag samt samverkan med landstinget.

Nämnden har i uppdrag att inrätta en missbruksgaranti, som kan påverka det stadsövergripande arbetet med missbruksfrågor. Förvaltningen kartlägger under 2011 de befintliga garantier inom missbruksområdet som finns i stadens och landstingets verksamheter för att under planperioden återkomma med förslag på missbruksgaranti. Hänsyn i detta arbete kommer att tas till regeringens missbruks-

utredning. Som exempel på missbruksgaranti kan nämnas Liljeholmsbergets beroendemottagning som garanterar en samtalstid inom en vecka.

Inom stadens missbrukarvård har under de senaste åren genomförts omfattande kompetensutveckling och fördjupning i kunskapsbaserade metoder och arbetsätt. Arbetet finansieras av statliga projektmedel och avslutas under 2011. Det finns behov av att på stadsövergripande nivå fortsätta samordna och vidareutveckla detta arbete även efter projekttidens slut, som ett led i implementeringen av en evidensbaserad praktik inom stadens socialtjänst.

För unga vuxna med etablerat missbruk behöver kunskapsbaserade vård- och behandlingsinsatser, som är anpassade till deras behov, utvecklas.

Stadsdelsförvaltningar och Enheten för hemlösa deltar tillsammans med landstingets verksamheter inom beroendevård, psykiatri och primärvård i en gemensam satsning för att utveckla länets beroende- och missbruksvård utifrån intentionerna i länets gemensamma missbrukspolicy. Staden ingår i ett regionalt samråd tillsammans med chefstjänstemän från KSL, länskommuner, landstinget och kriminalvården. Därutöver bildas lokala samråd där företrädare från stadsdelarna och den lokala hälso- och sjukvårdens ledningar ingår samt kriminalvården. Vid åtta stadsdelsförvaltningar och Enheten för hemlösa finns lokala processledare som har utbildats för att stimulera samverkansarbetet.

Hemlösa och missbrukare

Vid senaste räkningen i april 2010 var 2 982 personer hemlösa, vilket är en minskning med 400 personer jämfört med 2004. En ny räkning planeras våren 2012. Staden har ett generellt mål att minska hemlösheten och ett specifikt mål att minska den akuta hemlösheten med 50 procent - från 400 till 200 personer - under perioden 2008-2013. De akuta hemlösa är de som bor på härbärgen och akutboenden samt är uteliggare.

För att kunna minska hemlösheten är det viktigt att

- öka antalet försöks- och träningslägenheter
- förbättra det vräkningsförebyggande arbetet
- utveckla arbetet med unga hemlösa för att förebygga en ökning av antalet långtidshemlösa
- utvidga projekt "Bostad först" om projektet uppvisar goda resultat
- omvandla fler platser på akutboendena till dygnet-runt-platser
- förbättra och samordna insatserna för äldre över 65 år som bor på härbärgen
- samarbeta med idéburna organisationer för att bland annat utveckla verksamheter för EU-medborgare som befinner sig tillfälligt i staden.

Stiftelsen Hotellhem (SHIS)

Staden kommer att fortsätta att använda SHIS som en bostadssocial resurs. Socialnämnden ansvarar för uppföljning av SHIS hotellhemsverksamhet för familjer. Nämnden kommer att utveckla samarbetet för att bättre tillgodose behovet av bostäder för barnfamiljer, unga vuxna och övriga personer med social problematik. Syftet är att SHIS ska användas mer aktivt för att minska den akuta hemlösheten. SHIS bostäder har redan idag en hög efterfrågan och det är därför nödvändigt att beakta behovet av fler bostadsanläggningar för SHIS verksamhet.

Nämndens egen verksamhet

Boende och behandling

För målgruppen hemlösa och missbrukare erbjuder nämnden utredning av vårdbehov, behandling, boende med stödinsatser, akut- och korttidsboenden, omvårdnad och familjevård till i första hand stadsdelsförvaltningarnas klienter.

Till följd av minskad efterfrågan genomförde nämnden en rad förändringar under 2010. Nämndens produktion av boende och behandling ska utvecklas och förändras utifrån forskning och nya evidensbaserade metoder för att motsvara de framtida uppdrag som kan bli aktuella under perioden.

En samlokalisering av verksamheter riktade till hemlösa gjordes 1 september 2010 i kvarteret Pelarbacken. Målet med den nya integrerade verksamheten riktad till hemlösa är att arbetet ska kvalitetsutvecklas och effektiviseras genom resurssamling och samordning av uppsökande och fältförlagt arbete, socialtjänst, beroendevård, psykiatri, somatisk vård och tandvård. Hälso- och sjukvården (d.v.s. landstingsdelen) drivs på entreprenad av Ersta Diakonisällskap. Det finns förslag om att forskningsprojekt ska knytas till verksamheten för att följa upp effekterna av samverkan och de samordnade resurserna.

Pågående projekt inom hemlöshetsområdet

Projektet från institution till eget boende

Projektet innebär en utveckling av det förebyggande arbetet inom enheten för hemlösa och består dels av ett intensifierat arbete med personer som står på kö för en försöks- och träningslägenhet dels att utveckla ett boende för en grupp klienter med psykiska funktionsnedsättningar.

Utvidgat MUMIN-samarbete för unga vuxna 18-25 år (MUMIN - Maria Ungdom Motiverande Interventioner)

Metoden går ut på att omhänderta unga i samband med polisingripanden (för ringa narkotikabrott) och vid förhöret ha motiverande samtal och därefter lotsa till vård och behandling.

Unga vuxna 18-25 år i hemlöshet

Projektidén går ut på att erbjuda förstärkt stöd och hitta andra lösningar än placering på härbärke/akutboende för målgruppen.

Bostad Först

I samverkan med Svenska Bostäder, Stadsmissionen samt stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby och Spånga-Tensta genomförs ett pilotprojekt, där hemlösa erbjuds bostad utan föregående insatser. Initialt är 15 personer boende inom ramen för projektet, som pågår t.o.m. 2013.

Människohandel/trafficking

Under 2010 pågick flera projekt inom förvaltningen med fokus på människohandel/trafficking. Projekten har lett till ökade kunskaper om prostitutions- och människohandelsproblematiken och metodutveckling fortsätter under perioden. Socialjouren utvecklar arbetet med att kunna erbjuda skydd för barn, ungdomar och vuxna som utsätts för människohandel. Förvaltningen har utarbetat kanaler med gränspolisen, Migrationsverket med flera för att samarbeta på ett effektivt sätt och kommer att överlägga med SiS för att kunna tillhandahålla platser för de ungdomar som misstänks vara offer.

Förvaltningen kommer också att se över möjligheterna att samarbeta nära människohandelssektionen inom polisen (tidigare kommissionen mot människohandel). Prostitutionsenheten och socialjouren hjälper dessa kvinnor, men det finns begränsningar i möjligheten att få hjälp p.g.a. bristande rättigheter att vistas i Sverige.

Asylsökande barn och ungdomar

Enligt prognos från Migrationsverket kommer en fortsatt hög tillströmning ske av ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl i Sverige. Nämnden har sex verksamheter som omfattar boende, omvårdnad och stöd för ensamkommande asylsökande barn och ungdomar, liksom för dem som beviljats permanent uppehållstillstånd (PUT). Enligt stadens överenskommelse med Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) planeras ytterligare ett PUT-boende starta under 2011. Samarbetet med olika företagare och frivilligorganisationer är mycket konstruktivt och fortsätter att utökas.

Upphandling och entreprenader

Stadens policy för upphandling och konkurrens fastslår att all verksamhet som inte innehåller myndighetsutövning eller strategiska ledningsfunktioner ska konkurrensupphandlas. I förvaltningens plan för upphandling och konkurrens har angetts de verksamheter som går att konkurrensupphandla. I upprättad aktivitetsplan anges vilka verksamheter som kommer att upphandlas under 2011 med planerad

avtalsstart våren 2012. I aktivitetsplanen har även tagits med verksamheter som har blivit föremål för utmaning och där nämnden beslutat att anta utmaningarna.

Nämnden har utvecklat rutinerna under 2010 när det gäller uppföljning av upphandlad verksamhet. Uppföljning av avtal har fördelats så att socialtjänstavdelningen ansvarar för uppföljning av nämndens entreprenader och organisations- och föreningsstöd för samordning av uppföljning av verksamheter upphandlade i ramavtal och enligt lagen om valfrihetssystem. En tjänst som verksamhetscontroller har inrättats, som har ansvar för att utveckla och samordna avtalsuppföljningen inom avlösning och ledsagning, barn- och ungdom, familjerådgivning, LSS-verksamhet, missbruk och vuxenvård samt socialpsykiatri.

Stöd till utomstående organisationer

Stockholms stad har ett långvarigt och betydelsefullt samarbete med frivilligsektorn. Staden stödjer organisationer och föreningar ekonomiskt, samarbetar i gemensamma projekt samt upphandlar tjänster från de idéburna organisationerna.

Under år 2010 påbörjade nämnden arbetet med att i samråd med frivilligorganisationerna nå en överenskommelse om spelregler och åtaganden från respektive part. Syftet är att tillsammans utforma långsiktiga strategier för samarbete och samverkan samt identifiera ansvarsfrågor även på lokal nivå. I samband med verksamhetsplanen för år 2011 har socialnämnden även gett förvaltningen i uppdrag att göra en genomlysning av de organisationer som har bidrag via organisations- och föreningsutskottet. Nya riktlinjer för ekonomiskt bidrag till frivilligorganisationer kommer därför att utarbetas parallellt med överenskommelseprocessen.

Förvaltningen planerar att utveckla e-tjänster för bidragsansökningar. För att ytterligare stärka frivilligsektorns möjligheter att genomföra sina uppdrag och utveckla nya verksamheter ska förvaltningen bistå organisationerna att söka stöd från Europeiska Socialfonden (ESF).

Nämnd och övergripande administration

Kompetensförsörjning

En viktig fråga för förvaltningen under 2012-2014 blir att säkra förvaltningens chefsförsörjning. Enligt prognos kommer ca 9 chefer och biträdande chefer att nå pensionsålder under denna period. Det motsvarar cirka 20 procent av antalet chefer och biträdande chefer i förvaltningen. Konjunkturuppgången och konkurrensen om arbetskraften på marknaden förutspås att öka och därmed är chefsförsörjningen en prioriterad fråga för nämnden där fokus ligger på att säkerställa en intern tillväxt i organisationen i kombination med ökad attraktionskraft.

När det gäller kompetensförsörjningen generellt i förvaltningen består förvaltningen av medarbetare med lång erfarenhet och hög medelålder. 54 procent av alla medarbetare i förvaltningen är 50 år eller äldre och 15 procent av dessa når pensionsålder under 2012-2014. Det är framförallt administrativa avdelningen, Resursteam barn och ungdom, Familjerådgivningen och Maria Ungdom som kommer att känna av att många når pensionsålder. Med anledning av detta kommer nämndens arbete med att säkerställa tillväxt och kompetensutveckling prioriteras på befattningarna behandlingsassistenter, socialsekreterare, arbetsledare, familjerådgivare samt vissa specialistbefattningar under planeringsperioden. Personalövertagande i samband med upphandlingar beaktas i detta arbete.

Förvaltningens arbete med hälso- och frånvarofrågorna samt ett aktivt arbete med stadens rehabiliteringsprocess är fortsättningsvis mycket viktiga. Den trend med minskad sjukfrånvaro som åstadkommit de senaste åren från 6,9 procent år 2009 till 4,4 procent 2010 kommer troligtvis att stanna av på grund av att förvaltningen delas, men siktet är inställt på att sänka sjukfrånvaron i förvaltningen och nämnden har ett fortsatt fokus på att säkerställa det utvecklingsarbete som bedrivs i verksamheterna.

3. Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Utgångspunkten för underlag till budget för 2012 - 2014 är kommunfullmäktiges plan för 2011. I bifogade bilagor återfinns kostnads- och intäktsberäkningar för planeringsperioden. Beräkningarna utgår från bedömd pris- och lönenivå 2011. Det är dock svårt att göra bedömningar om framtida kostnader, särskilt vad gäller områden där nämnden har ett delat ansvar med andra förvaltningar och i frågor där staden är beroende av andra myndigheters medverkan.

Utifrån förvaltningens bruttokostnadsram kan konstateras att en lönekostnadsökning på 2 procent motsvarar cirka 20,6 mnkr. En kommande högkonjunktur under de närmaste åren kan komma att påverka lönerörelsen med högre löneavtal som följd.

Nämndens förslag till strategiska satsningar för att bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål framgår i detta ärende. Ytterligare några angelägna punkter lyfts fram i sammanställningen nedan. Förvaltningen bedömer att det finns behov av att stärka resurstilldelningen inom staden på några områden:

3.1.1 Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- Socialnämnden ger bidrag till tio ideellt drivna kvinnojourer med skyddat boende i Stockholms stad. Tillsammans representerar dessa jourer över 70 platser. Dels beslutar socialnämnden om verksamhetsbidrag, dels ansöker socialnämnden om utvecklingsmedel från länsstyrelsen i samarbete med ideella organisationer. Det totala stödet till dessa tio organisationer är cirka 11,6 miljoner kronor, varav cirka 5,5 miljoner kronor är statliga utvecklingsmedel som fördelas till åtta kvinnojourer. Utvecklingsmedlen från länsstyrelsen fördelas även till jourverksamheter utan boendeplatser (ytterligare 1,7 miljoner kronor). Vid sidan av detta har också en del kvinnojourer ansökt om och beviljats utvecklingsmedel direkt från länsstyrelsen för att arbeta med hedersrelaterat våld. Det är därför angeläget att säkerställa att tillräckliga resurser finns för området, även om de statliga medlen inte skulle finnas att tillgå för kommande år.

3.1.2 Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

- Reservera tillräckliga resurser för att utveckla olika databaserade system för att förbättra möjligheten att styra, följa upp och samordna stadens socialtjänst och stöd och service för personer med funktionsnedsättning. Likställdhet för stadens medborgare inom socialtjänstområdet kommer att eftersträvas. Införande ska ske av utförardokumentation i Paraplysystemet för biståndsbeslutade insatser inom individ- och familjeomsorgens verksamhetsområden för barn och ungdomar respektive vuxna samt för ett databaserat system för verksamhetsstatistik inom individ- och familjeomsorgen inom ramen för stadens ledningssystem LIS. En e-tjänst för ansökan om stöd och service för personer med funktionsnedsättning håller på att utvecklas och resurser för att förvalta systemet kan behövas.
- Därutöver behöver bedömningsinstrumenten SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth) och DUR inom funktionshinderområdet integreras i stadens verksamhetssystem.

3.2 Investeringar

Förvaltningen har under 2011 en investeringsbudget på 1,7 mnkr.

- Nämnden har i sin plan för upphandling och konkurrens angett vilka verksamheter som kommer att konkurrensupphandlas under åren 2011-2013.

- Många boenden har brister i bl.a. *brandskydd och tillgänglighet*. En översyn kommer att ske under planeringsperioden för att identifiera hur stora behoven är.
- *Omlokaliseringar* under planeringsperioden medför behov av nyinvesteringar i utrustning och inventarier.
- Inom institutionsbeståndet finns ett stort *renoverings- och ombyggnadsbehov*. Kostnaderna för dessa åtgärder läggs i dagsläget på hyreskostnaden. I längden är det inte hållbart eftersom ökade hyreskostnader direkt slår igenom på vårdavgifterna. Exempelvis behöver Hamnvikshemmets kök byggas om på grund av Arbetsmiljöverkets krav.

Socialnämnden har ett särskilt uppdrag att *samordna hemlöshetsfrågorna* samt driva och bygga boenden för hemlösa i staden. Nämnden avser att söka medel från centrala medelreserven för satsningar inom hemlöshetsområdet som ska genomföras under planperioden. Det kommer att gälla fortsatta investeringar, satsningar i metodutveckling och modellarbete samt kompetensutvecklingsåtgärder.

3.3 Betydande projekt som inte är investeringar

Nämnden har inga projekt om minst 50 miljoner kronor.

4. Övriga redovisningar

Många av stadens verksamheter har ett behov av att utveckla sina stöd för ärende- och dokumenthantering. Målet är att få en helt igenom digital hantering från inledning av ett ärende t.ex. i en e-tjänst, via handläggning och beslut, till arkivering och publicering i e-arkiv Stockholm. Stadens e-strategi har som målsättning att lägga grunden för gemensam tillgång till kvalitetssäkrad information.

Som ett led i utvecklingen av e-förvaltningen planerar staden att fasa ut det nuvarande systemet för diarieföring Diabas och samtidigt införa ett generellt digitalt system för dokument- och ärendehantering. Stadsarkivet genomför nu en fördjupad förstudie inför en eventuell upphandling. Förstudien ska ge underlag i form av specificerade krav för upphandling av system för en helt digital ärendehantering.

Förstudiens mål är att staden under våren 2011 ska fatta beslut om att gå vidare med upphandling. Förstudiens förväntade resultat är en kravspecifikation för upphandling, en projektplan samt tidsplan för upphandling och införande som omfattar piloter och införandeplan för stadens förvaltningar och bolag. Dessutom ska en nyttokalkyl och penganalys presenteras.

Preliminär tidplan för projektets fortsättning är att upphandling ska ske och ett pilotinförande påbörjas under 2011. Socialförvaltningen deltar i arbetet och planen

är att ansluta till systemet under 2012 och att utveckla e-tjänster inom några områden under planperioden.

5. Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Förvaltningen arbetar med att ha balans i lokalbeståndet, dels genom effektiviseringar av lokalytor och dels genom frånträde eller samutnyttjande. Lokalförsörjningsplanen kompletteras regelbundet inklusive försöks- och träningslägenheter.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av faktorer som förändrar behovet av lokaler

Verksamheter, främst boenden, som har brister i exempelvis brandskydd, tillgänglighet, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelshantering kommer att bli föremål för översyn under planperioden.

5.3 Kapacitet

Förvaltningen har för närvarande cirka 260 kontrakt och på ett 240-tal adresser. Förhyrd yta uppgår till cirka 75 000 kvm. Den totala årshyran beräknas till cirka 101,0 mnkr.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Om nämnden får förändrat uppdrag kommer det att kräva förändringar i lokalbeståndet. Avdelningarna/enheterna arbetar systematiskt med lokalfrågor.

5.5 Kostnadsutveckling

Hyresnivåerna förväntas öka under planperioden i takt med inflationen.

5.6 Övrigt

Inom dygnet-runt-verksamheterna, boendeenheter, fastighetsbestånd, finns ett stort renoverings- och ombyggnadsbehov. Olika tillsynsmyndigheter blir alltmer aktiva i att besöka institutionerna för att utöva tillsyn och efter detta förelägga förvaltningen att åtgärda brister av olika slag.

Finansieringsformen vid om-, ny- och tillbyggnader, d.v.s. att hyresvärden kan ta ut ett hyrestillägg avseende amorteringar och räntor för byggnadsinvesteringen och verksamhetsanpassningen, kan bli ett problem, då denna kostnad tillkommer på den ordinarie bruksvärdeshyran. Det innebär att den totala hyreskostnaden, och därmed också vårddygnspriset för boendet, kan bli så hög att t.ex. en samlokalisering av verksamheter i yteffektiva lokaler omöjliggörs.

Bilagor

Bilaga 1: Förvaltningsunderlag